

Posudek disertační práce

ThLic. Vojtěcha Brože

«Io Lo conosco, perché da Lui sono ed Egli mi ha mandato». (Gv 7,29)

**Studio esegetico e teologico dei brani sul rapporto
tra la conoscenza che Gesù ha del Padre, il suo essere filiale
e la sua missione nel Vangelo di Giovanni**

Posudek školitele

Disertační práce ThLic. Vojtěcha Brože *«Io Lo conosco, perché da Lui sono ed Egli mi ha mandato» (Gv 7,29)* se zabývá čtyřmi texty z Janova evangelia (Jan 7,25–30; 8,48–59; 10,11–18; 17,24–26), jejichž společným prvkem je to, že Ježíš v nich explicitně hovoří o poznání svého Otce.

Práce má celkem 248 stran. Vlastní text disertační práce se nachází na s. 19–237. Na s. 1 je předtitulní strana, na s. 3 titulní strana, na s. 5 prohlášení o samostatném vypracování práce, na s. 7 česká anotace, na s. 9 anglická anotace, na s. 11–13 je obsah práce, na s. 15–18 potom seznam zkratk. Na s. 239–248 se nachází seznam literatury („Bibliografia“), který je členěn na čtyři oddíly. Zahrnuje celkem 202 položky. Poznámky pod čarou jsou číslovány průběžně a je jich celkem 419.

Vlastní text práce se skládá z úvodu („Introduzione“) na s. 19–26, po němž následuje první část práce (s. 27–185), která se člení na čtyři kapitoly, z nichž každá se věnuje jednomu z uvedených čtyř textů z Janova evangelia. Druhá hlavní část, která je věnována celkovému teologickému pohledu na tematiku poznání Otce v Janově evangleiu, je na s. 187–232. Má také čtyři kapitoly (číslované V – VIII), které jsou doplněny (na s. 229–232) exkurzem o originalitě janovského zpracování tematiky poznání. Závěr práce („Conclusione“) je na s. 233–237.

Těžiště práce spočívá v první hlavní části, v níž doktorand analyzuje čtyři texty z Janova evangelia. Na tyto texty aplikuje exegetické metody, které jednak jsou součástí historicko-kritické metody, ale jednak zčásti patří do literární analýzy (narativní analýza). Zásadní je uplatnění synchronního způsobu zkoumání. Provedený rozbor je velmi důkladný. Je to poznat zvláště na sémantické analýze každého textu, v níž doktorand podrobně rozebírá význam jednotlivých pojmů. Ačkoliv zkoumané texty obsahují většinou Ježíšova slova a nevypráví se v nich žádný dramatický děj, ukazuje doktorand názorným a přesvědčivým způsobem, že i na texty tohoto druhu je možné s užitkem aplikovat narativní analýzu. Nepřehlédnutelné místo v analýze textů má také jejich zkoumání v historickém kontextu. Už zde se spojují se sémantikou také teologické postoje. S každým textem je však také spojeno jeho teologické zhodnocení (*riflessione teologica*).

Druhá hlavní část práce je výslovně věnována teologické reflexi o Ježíšově poznání Otce v kontextu celého Janova evangelia. I zde se setkáváme s důkladným rozбором a vysvětlením pojmů i celých výpovědí. Zvláště v této části doktorand prokazuje své teologické a filozofické schopnosti.

Ve své práci doktorand využívá bohatou vědeckou literaturu. Užitých komentářů k Janovu evangleiu je (podle seznamu literatury na s. 240n.) celkem 38 a jsou v pěti různých jazycích (italština, angličtina, němčina, francouzština, latina). Snad by mohl být použit ještě německý komentář B. Schwanka. Některé neitalské komentáře i další citované práce vyšly také v italském překladu. Doktorand však správně vždy cituje (většinou v poznámce) původní text, i když uvádí (většinou v textu) také italský překlad.

Na základě bohaté literatury zaznamenává doktorand u mnohých otázek interpretace textů různé, někdy i protichůdné názory. Je poznat, že se snaží dobře rozlišovat a zaujímá

většinou stanovisko, které se jeví jako vyvážené a rozumné. Ojedinele se však najdou formulace, které působí dojmem, že nejsou zcela domyšlené a uvážené i vzhledem ke kontextu Janova evangelia a celého Nového zákona. Dosti kontroverzní jsou formulace v závěru posledního odstavce na s. 69, které vrcholí větou: „In ogni caso l'idea di un Messia, figlio di Davide, proveniente da Betlemme, fa parte del messianismo terreno e politico che Gesù non condivideva.“ Čtenář si může položit otázku, o jakém „Ježíši“ se zde hovoří: o historickém nebo janovském? O historickém Ježíši se určitě nedá s jistotou něco takového tvrdit. Ale o Ježíši, jak ho poznáváme z Janova evangelia, se nelze také tak jednostranně a paušálně vyjádřit. K oněm nediferencujícím formulacím přistupuje ještě to, že jsou v poznámce 103 podepřeny velmi problematickým citátem.

V teologické práci je překvapující, že doktorand užívá neadekvátním a nepatřičným způsobem termínu „dogma“ (např. na s. 67, 68, 69, 81). Z pozn. 125 na s. 78 je poznat, že byl asi ovlivněn komentářem Beasley-Murraye. Ale to nemůže být omluvou jeho nekritického přístupu. V pozn. 302 na s. 157n. doktorand nekriticky přebírá nepřesvědčivý názor o hypostazování Božího jména od H. Bietemharda (opačný názor např.: P. van IMSCHOOT, „Name Gottes“, in: H. HAAG [ed.], *Bibellexikon*, Leipzig: St. Benno, 1971, sl. 1216n.).

Na s. 129n. doktorand interpretuje spojku *ἵνα* v Jan 10,10 jako důsledkovou. Na s. 130 kromě dvou komentářů, které více či méně sdílejí tento názor, připojuje ovšem v pozn. 238 na s. 130 ještě citát z komentáře R. E. Browna, který však zastává účelový význam spojky *ἵνα* (je to poznat už z uvedeného citátu, ale kousek dál Brown ještě jednoznačně říká: „so resurrection is truly the purpose of his death“).

Exegeté nejsou zajedno o významu formulace o Ježíšově smrti v Jan 19,30. Někteří zde vidí dar Ducha, jiní ne. Doktorand zastává na s. 224 bez jakéhokoliv váhání názor o udělení Ducha svatého už z kříže. Pak připojuje ke svým slovům na s. 224n. ještě citát z příspěvku H. Schliera (originál v pozn. 401 na s. 225). Tento autor ovšem názor o udělení Ducha z kříže nesdílí (je to poznat už citátu [„erst durch den erklärten Herrn“], ale předtím na téže straně Schlier ve svém článku formuloval: „[die] erste Mitteilung des *πνεῦμα* wird vom Auferstandenen berichtet“).

Málo přesvědčivě a domyšleně (např. vzhledem k Jan 5,20) zní formulace na s. 196: „Giovanni non descrive il modo della conoscenza che Gesù ha del Padre“. Autor sám ovšem potom na s. 202 logicky formuloval: „Gesù sperimenta l'amore del Padre e in ciò conosce il Padre stesso“. Z Jan 20,8 lze stěží vyčíst výpověď o „la fede nascente del discepolo prediletto“, jak se říká na s. 220. Jan 20,9 nelze chápat ve smyslu nějakého oslabení *ἐπίστευσεν* z předcházejícího verše. Na s. 162 se hovoří o třech řeckých slovesech, která vyjadřují pojem „milovat“ („tre verbi per indicare l'amore“). Ale vůbec není zmíněno sloveso *στέργειν*, které patří také do této skupiny. V pozn. 244 na s. 131 by mělo být „39 volte“ (místo „34 volte“). Na s. 137 se hovoří o příslovci a spojce *καθώς* nepřesně jako o předložce („preposizione“).

Doktorand uvádí při citování pečlivě bibliografické údaje. V poznámkách jsou to pochopitelně (většinou) údaje zkrácené. Určité nedostatky jsou v seznamu literatury na s. 240. U Brownova komentáře není uvedeno místo vydání, ale nakladatelství Doubleday. U Keenerova komentáře je namísto místa vydání (Peabody) uveden americký stát Massachussetts. Podobně u Moloneyova komentáře schází také místo vydání (Collegeville), ale je uveden stát Minnesota. Ve vědecké práci by v citacích měla být – pokud je to možné – zachována podoba textu, která je v originálu. Tak by např. neměl být upravován německý pravopis (doktorand to výslovně zmiňuje na s. 26), i když se to týká většinou jen spojky „dass“ (místo „daß“).

Práce je napsána v italštině a je poznat, že doktorand věnoval jazykové stránce velkou pozornost. Jazyk je uhlazený a výrazově bohatý. Je těžké najít nedostatky. Snad malou výtku by mohl někdo vznést vůči (občasnému) užívání nepřízvučného zájmena „gli“ ve významu

zájmena 3. os. mn. čísla „jim“ (např. na s. 31, 121, 171), což se dnes připouští a uznává v jazyce hovorovém a neformálním psaném, ale ve formálním jazyce by se očekávalo spíše (v postpozici) zájmeno „loro“ (srov. např. E. PERINI, *Grammatica italiana per tutti*, Milano 2009, s. 88). Další nedostatky spadají do oblasti „překlepů“. Např. na s. 21 má být „dedicata“ (místo „dedica“), na s. 25 „testo“ (místo „teso“), na s. 49 „tratta“ (místo „trarra“), v pozn. 61 tamtéž „Pietro“ (místo „Pitero“), na s. 50 „accogliere“ (místo „accogliere“), na s. 53 „certezza“ (místo „certazza“), na s. 56 „Occorre“ (místo „Occore“), na s. 61 „i capi“ (místo „il capi“), na s. 70 „è“ (místo „e“), na s. 76 „esaurisce“ (místo „esurisce“), na s. 79 „propria“ (místo „propria“), na s. 99 „i profeti“ (místo „ai profeti“), na s. 116 „punto di vista“ (místo „punto vista“), na s. 117 „e cammina“ (místo „a cammina“), na s. 121 v pozn. 201 „nei vangeli“ (místo „nel vangeli“), na s. 144 „Secondo“ (místo „Secndo“), na s. 149 v nadpisu „PREGHIERA“ (místo „PREGIERA“), na s. 151 „concatenamento“ (místo „concatenameto“), na s. 152 „biblica“ (místo „bibblica“), na s. 160 „significativo“ (místo „sigificativo“), na s. 177 „Rileggendo“ (místo „Rilegendo“), na s. 213 v pozn. 385 má být „tutti e due“ (místo „tutte e due“). Procento těchto „překlepů“ je poměrně malé. V neitalských citátech se vyskytují také některé „překlepy“, ale není jich mnoho. Např. v pozn. 10 na s. 23 má být „nur“ (místo „nut“), v pozn. 123 na s. 77 má být „dans“ (místo „das“), v pozn. 279 na s. 146 má být „beiden“ (místo „beinden“) a v pozn. 369 na s. 199 má být „Leben“ (místo „leben“).

Pokud jde o řecký text, doktorand zřejmě přebírá text z programu BibleWorks. U souvislých textů je tím zajištěna jejich správnost. Ale při citaci jednotlivých výrazů nebo spojení došlo někde k nesprávnému zobrazení přízvuku. Např. na s. 43 schází přízvuk u αὐτοῦ, na s. 105 také není přízvuk u ἐγώ εἰμι, stejné spojení na s. 110 má přízvuk tupý místo ostrého, na s. 127 má být ὑπὲρ τῶν προβάτων (místo ὑπέρ τῶν προβάτων), na s. 136 má být τὰ πρόβατα (místo τὰ πρόβατα), na s. 151 mají δέδωκας a ἡγάπησας ještě nadbytečný přízvuk na poslední slabice, na s. 154 zase druhý přízvuk u ἡγάπησάς με chybí, na s. 161 je špatně přízvukované sloveso φιλέω, stejná chyba je rovněž na s. 163.

Ve své disertaci prokázal doktorand schopnost pracovat s moderními metodami biblické exegeze a odkrývat teologické poselství biblického textu. Ve své práci podrobil analýze zřejmě jako první čtyři texty z Janova evangelia, kterým je společná myšlenka Ježíšova poznání jeho nebeského Otce. Poselství těchto textů pak dovedl také zapojit do teologie celého Janova evangelia. Právem poukázal na Jan 7,29 (už v titulu své práce) jako na výstižný souhrn poselství Janova evangelia. Jeho práce má sice některé nedostatky, ale celkové představuje velký exegetický výkon.

Proto ji bez váhání **doporučuji k obhajobě.**

V Olomouci 18. srpna 2012

prof. Ladislav Tichý, Th.D.